

PAREM ELU

Põgenemine reiti

Meelike Saarna,
psühholoogiline nõustaja
Ilmunud ajakirjas Naised juunis 2007

Tasakaal on ideaalmõõde. Siiski pürib kõik, mis looduses olemas, inimene sealhulgas, ikka ja alati tasakaalu poole. Mõõdukus on tasakaalule lähedane mõiste: mõõdukalt tööd ja puhkust, parasjagu rõõmustamist ja muretsemist, enam-vähem ühepalju naudinguid ja valu, lähedust ja eraldatust – kui on nii, siis see kõik kokku loob tunde, et elu on elamist väärt. Ja miks mitte ei võiks tegeliku elu juurde kuuluda ka mõõdukalt virtuaalelu, näiteks aadressil www.rate.ee.

Probleem tekib, kui mõõdukus kaob, kui tasakaal paigast nihkub. Mida võiks tähendada see, kui elu koosneb suurel määral vaid tööst, vaid murest, vaid eraldiolekust, vaid virtuaalmaailmast? Paistab põgenemise moodi.

Täiskasvanud inimene vastutab oma valikute (ka põgenemise) eest ise. Aga ta peaks tingimata välja kandma ka selle vastutuse, mis on tal oma järeltulijate eest – mida väiksemad lapsed, seda suurem vastutusekandam.

Lapse sündides on maailm talle täiesti tundmatu paik – vaid ema süli on tuttav. Aegamööda saab suur võõras ilm omasemaks, ja esialgu näeb laps nii iseennast kui ka maailma vaid vanemate peeglist. Kui isa-ema pühenduvad lapsele, naudivad tema seltskonda, kuulavad tema mõtteid, peavad tähtsaks tema tundeid, tajuvad tema vajadusi ja oskavad tõmmata piire, õpib laps end väärtuslikuna tundma. Ka siis, kui ta saab haiget, kohkub, on vihane, teadmatuses või endast väljas, on tal tagala – täiskasvanu, kes taas tasakaalu luua aitab. Nii tekib turvaline teadmine, et teatav tasakaalutuski kuulub elu juurde, kuid et alati on võimalik see taastada.

Mis saab, kui lapsel ühtegi tarka tasakaalupendli liigutajat-tasakaalutuse normaliseerijat käepärast pole? Mis saab, kui vanem on küll kohal, kuid pole kohal lapse jaoks? Siis võib juhtuda, et laps eraldub iseendast – oma tunnetest, oma sügavatest tarvetest, oma ehedatest mõtetest, oma andeist. Laps põgeneb.

Kuhu on lapsel põgeneda? Ikka ja alati on võimalus põgeneda enda sisse. On võimalus luua teine mina, valemına, selline, kes vanematele meeldib – või selline, kes vanematele mitte üks raas ei meeldi. See on laste sajandite vanune

ellujäämisstrateegia. Praegu on veel üks koht, kuhu lastel on põgeneda: see on reit. Pealtnäha on tegu ju turvalise maailmaga: ta pole seal kunagi üksi (kuigi ta on üksinda kodus), tal on seal sõbrad (kuigi ta enamasti ei kohtu nendega reaalselt), ta suhtleb seal täitsa vabalt (kuigi tegelikkuses võib olla kohmetu ja sõnaaher), talle antakse punkte, kui ta teistele meeldib (kuigi ainult väliste kriteeriumite järgi). Jne.

Ega selles kõiges olegi midagi halba, kui kohtumised reidis jäävad mõõdukuse piiridesse, kui lisaks virtuaalsele maailmale on lapsel olemas reaalsed sõbrad ja mis eriti oluline – reaalsed vanemad. Kindlat kodupõhja ei kõiguta naljalt miski. Seni kuni lapsel on usaldussuhe oma vanemaga, ei saa temaga midagi hullu juhtuda.

Aga kui usaldust pole?

Siis on võimalus elada edasi oma põgenemiselu: isa on pagenud tööle, ema askeldamisse, lapsed reiti. Õnneks pole see ainus valikuvõimalus – kui tahta. On olemas võimalus õppida aru saama lapse sügavamatest vajadustest, mis ei piirdu “tee tuba korda-tule sööma-mine pesema” jadaga. Esimene samm usalduse poole on õppida oma last kuulama, meeles pidades, et teleka vaatamise ajal lapsele aeg-ajalt mhm ütlemine ei ole kuulamine. Kontakt teise inimesega algab soovist temaga suhelda, soovist teda mõista, kogu oma tähelepanu ümberlülitamisest talle. Ma olen

kindel, et telekas pole mitte ühtegi uudist, mis võiks olla tähtsam sellest, mida su laps sulle rääkida tahab.

See viis, kuidas me oma lapsi kohtleme, annab talle märku tema tühisusest või väärtuslikkusest ja selle tundega ta läheb kodust laia ilma. Kui laps end oma vanemate seltsis ja reaalsete eakaaslaste seas hästi tunneb, ei ole tal tarvet põgeneda, veel vähem otsida kinnitust oma väärtuslikkusele maailmas, mis on olemas ainult “just kui”.